Werkboek RES Noord Veluwe, deel II

Uitwerking LANDGOEDEREN

23 september 2019

ROM 3D
verkenning · ontwerp · realisatie

Werkboek RES Noord Veluwe, deel II

Uitwerking LANDGOEDEREN

Colofon

Opdrachtgever:
Regio Noord Veluwe

Uitgevoerd door:
ROM3D
i.s.m
Abe Veenstra landschapsarchitect
Ruimte Atelier
Van Paridon x De Groot

www.rom3d.nl
Harfsen, 23 september 2019

ROM3D
verkenning · ontwerp · realisatie

RES NOORD VELUWE - WERKBOEK DEEL 2:

Landgoederen

Landschappen Noord-Veluwe

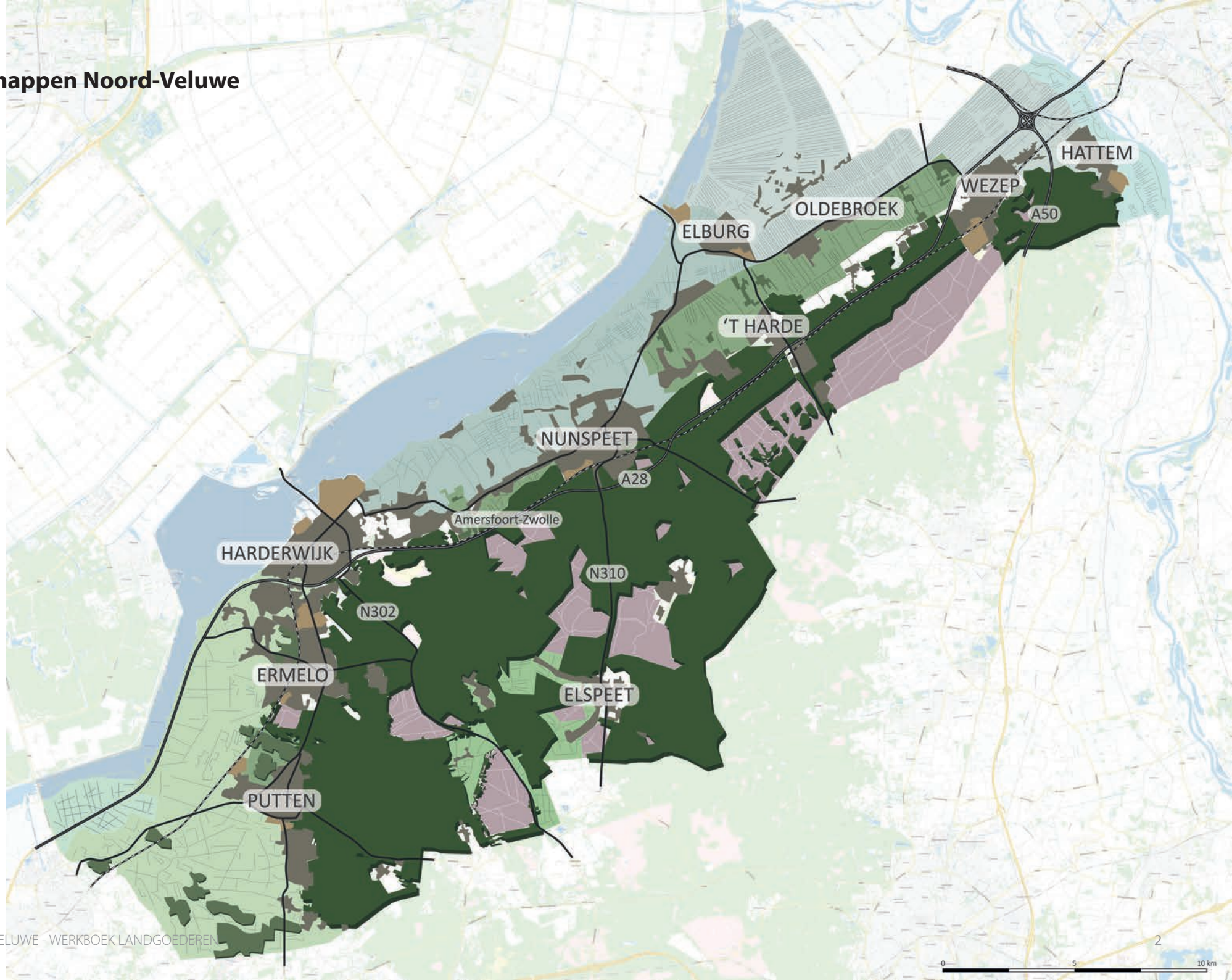

Landgoederen-landschap

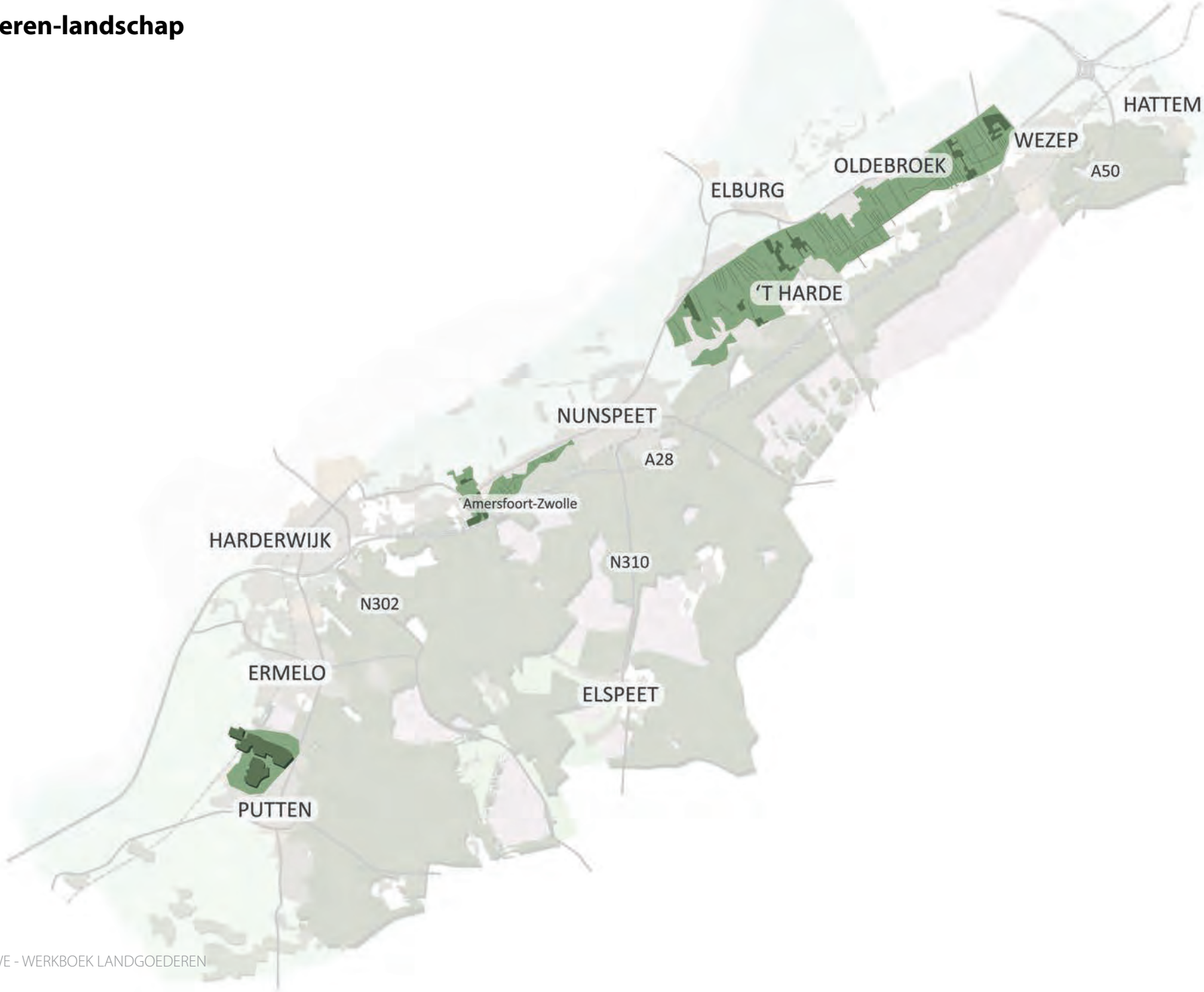

ANALYSE

Ligging landgoederen op de overgangszone

- De landgoederen van de Noord-Veluwe liggen op een strategische plek: op de overgang van Veluwemassief naar Randmeer.

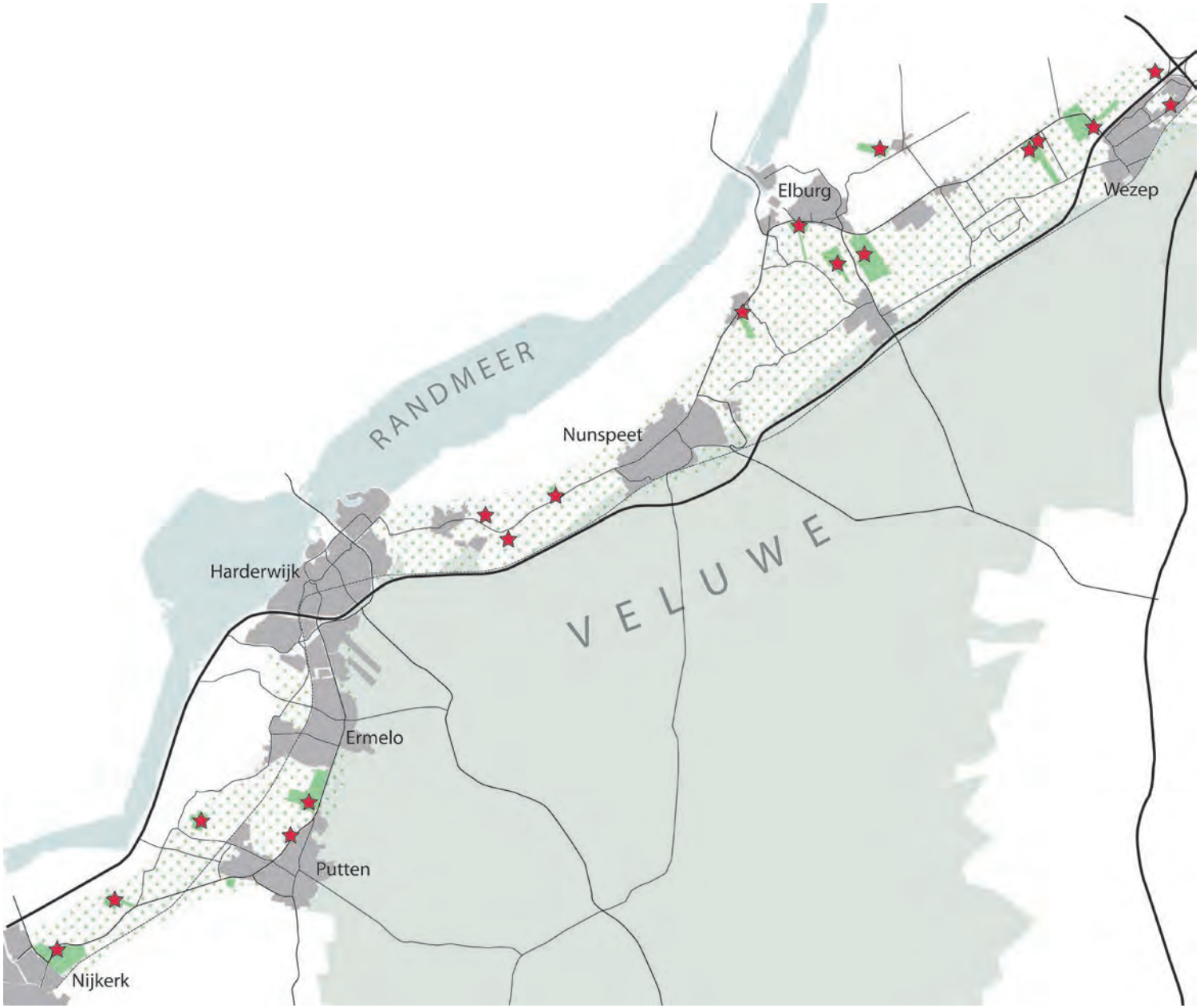

Ondergrond : reliëf en bodem

- De landgoederen liggen op de overgang van hoog naar laag: van oudsher de beste vestigingsplek

- De landgoederen maken dankbaar gebruik van water dat boven- en en onder-gronds vanaf de Veluwe stroom: kwel en beken

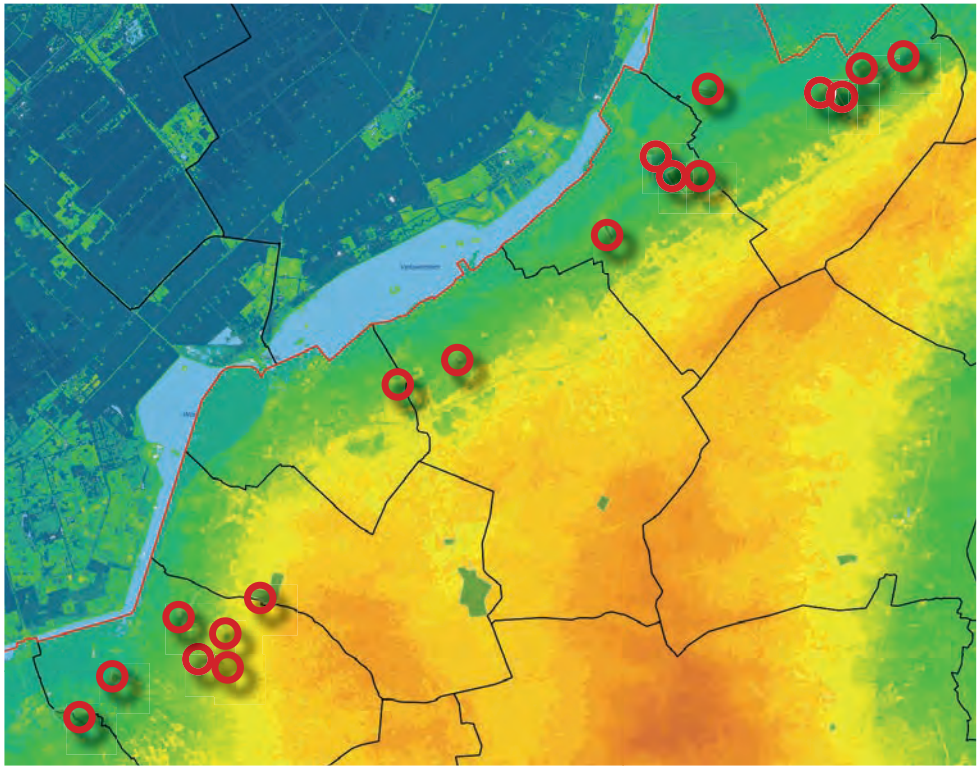

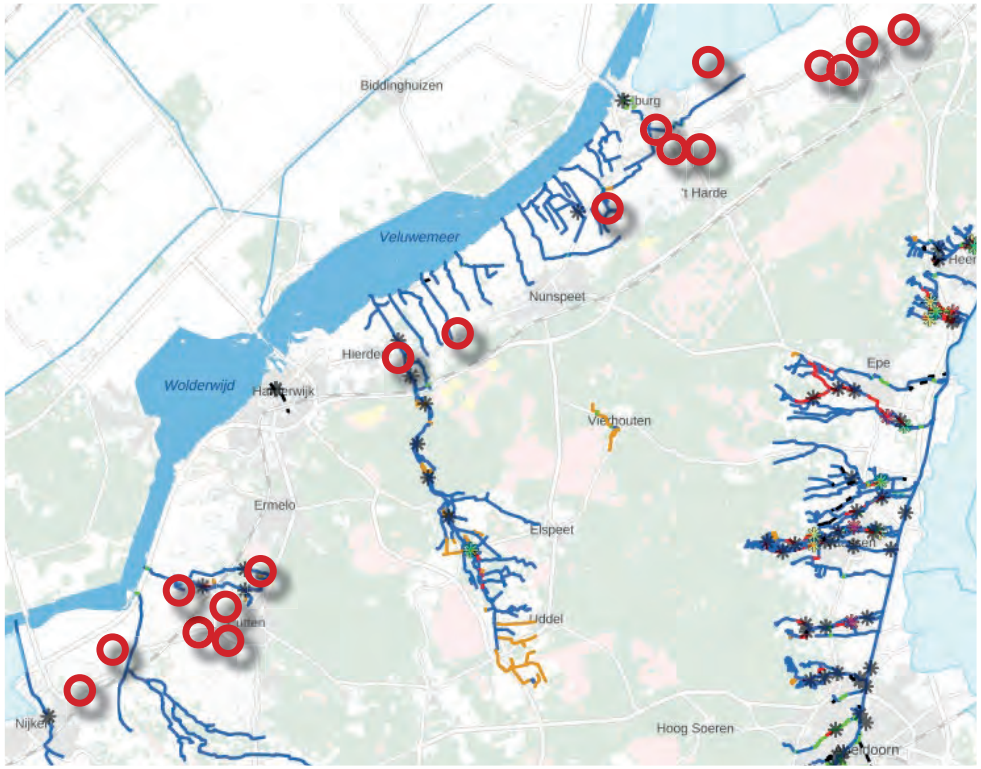

Ontwikkeling landgoederenzone

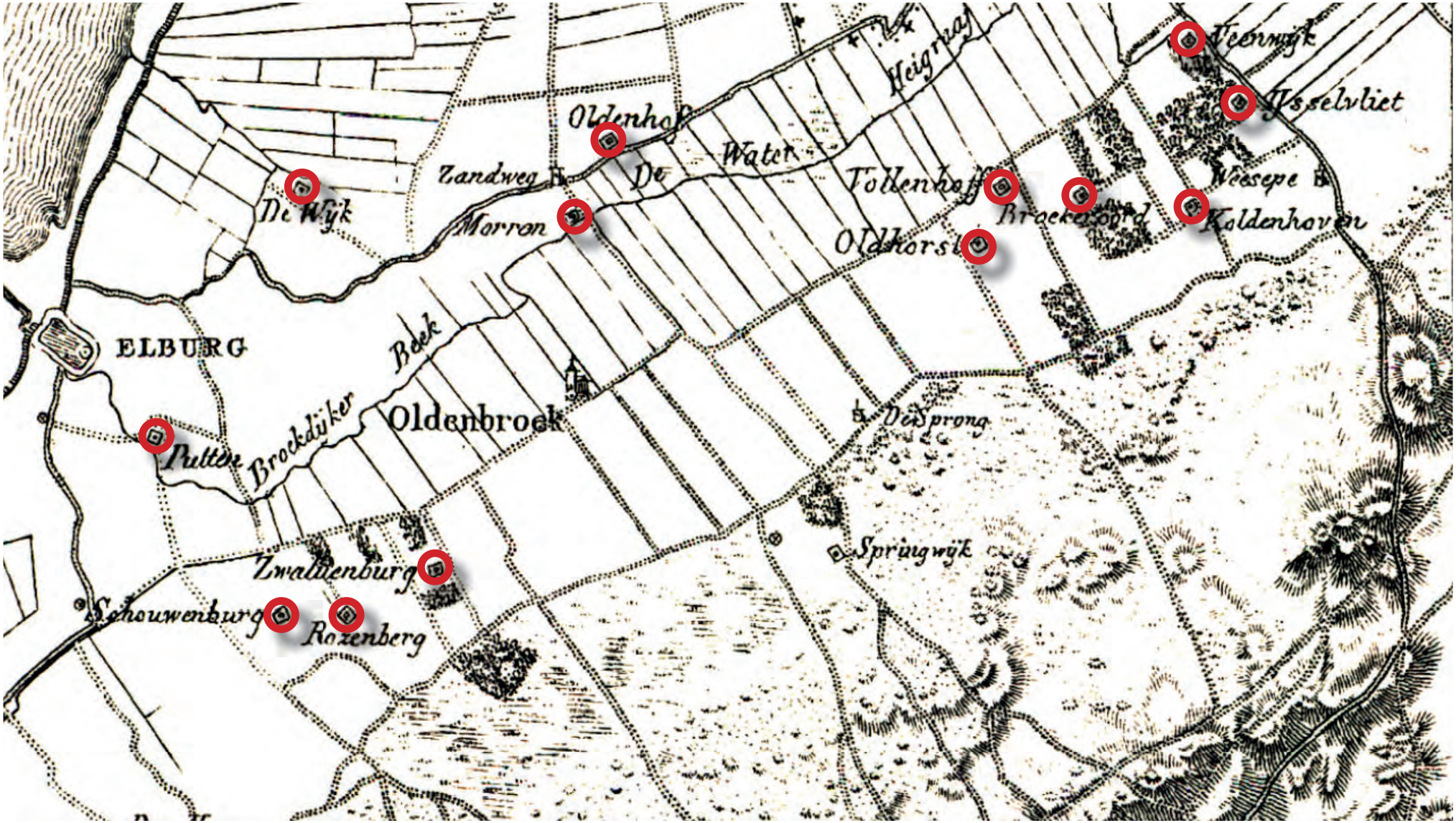

- aanleg landgoederen vanaf 17e eeuw
- tussen de hoge 'woeste' gronden en de lager gelegen cultuurgrond

1850

Ontwikkeling landgoederenzone

- reeks van landgoederen als onderdeel van kleinschalig ontginningslandschap
- bebossing rand Veluwe
- huizen en parkaanleg wijzigen in de loop der eeuwen
- enkele landgoederen verdwenen (3)

1920

Ontwikkeling landgoederenzone

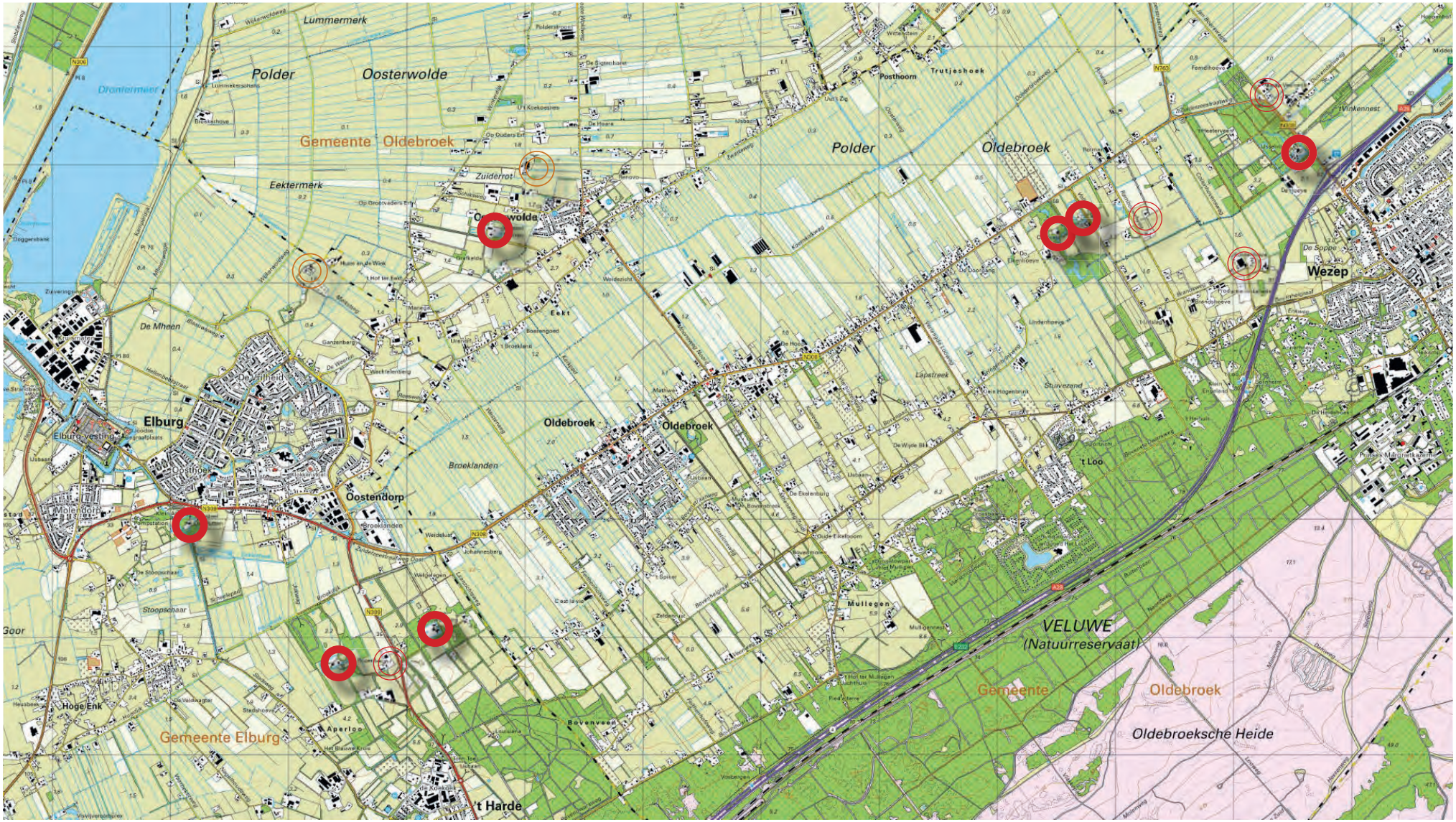

- verstedelijking en infrastructuur
- schaalvergroting landbouw
- natuur en recreatie
- verdere afname aantal landgoederen

2019

Landgoed karakteristieken

strategische ligging: overgang hoog-laag

ruimtelijk samenhangende eenheid van huis, tuin, (park)bos en landerijen

samenhang met het landschap: onderdeel van ontginningsstructuur

zichtlijnen

ensemblewerking van landgoederen

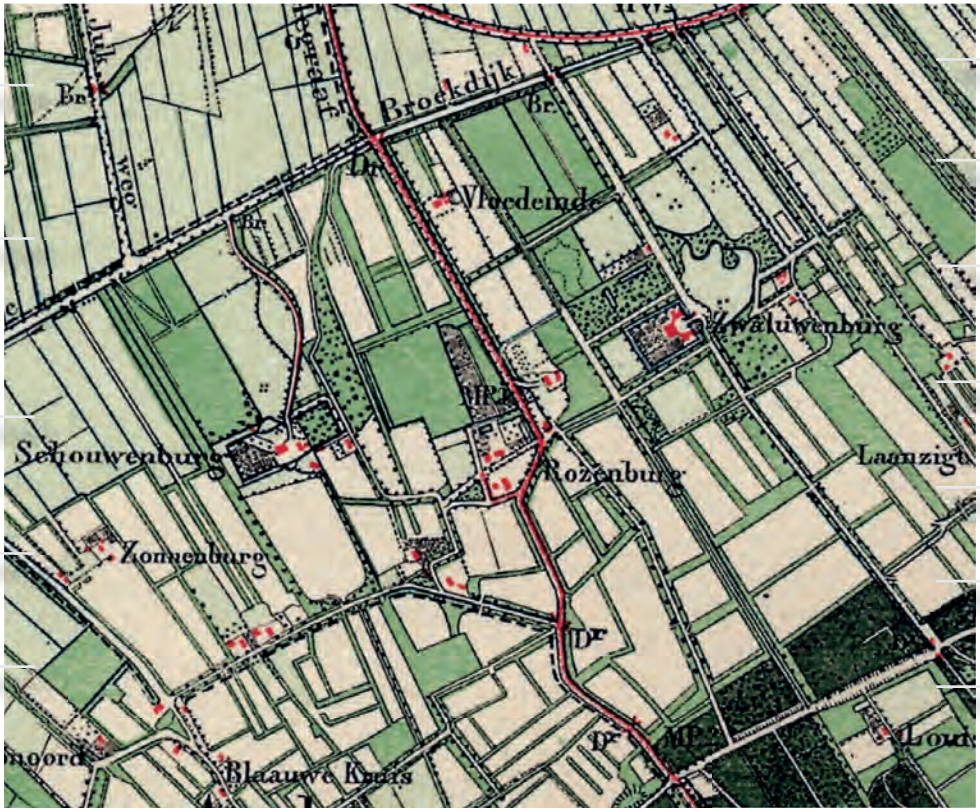

huis van alure

tuin- en parkaanleg

waterpartijen

lanen

bossen

landerijen

beek

KWALITEITEN

Deelgebieden

- Er zijn 3 deelgebieden te onderscheiden waarin de landgoederen zich concentreren:
- een langgerekte zone bij Elburg en Oldenbroek
- een kleiner gebied tussen Nunspeet en Hierden
- een gebied rondom Putten

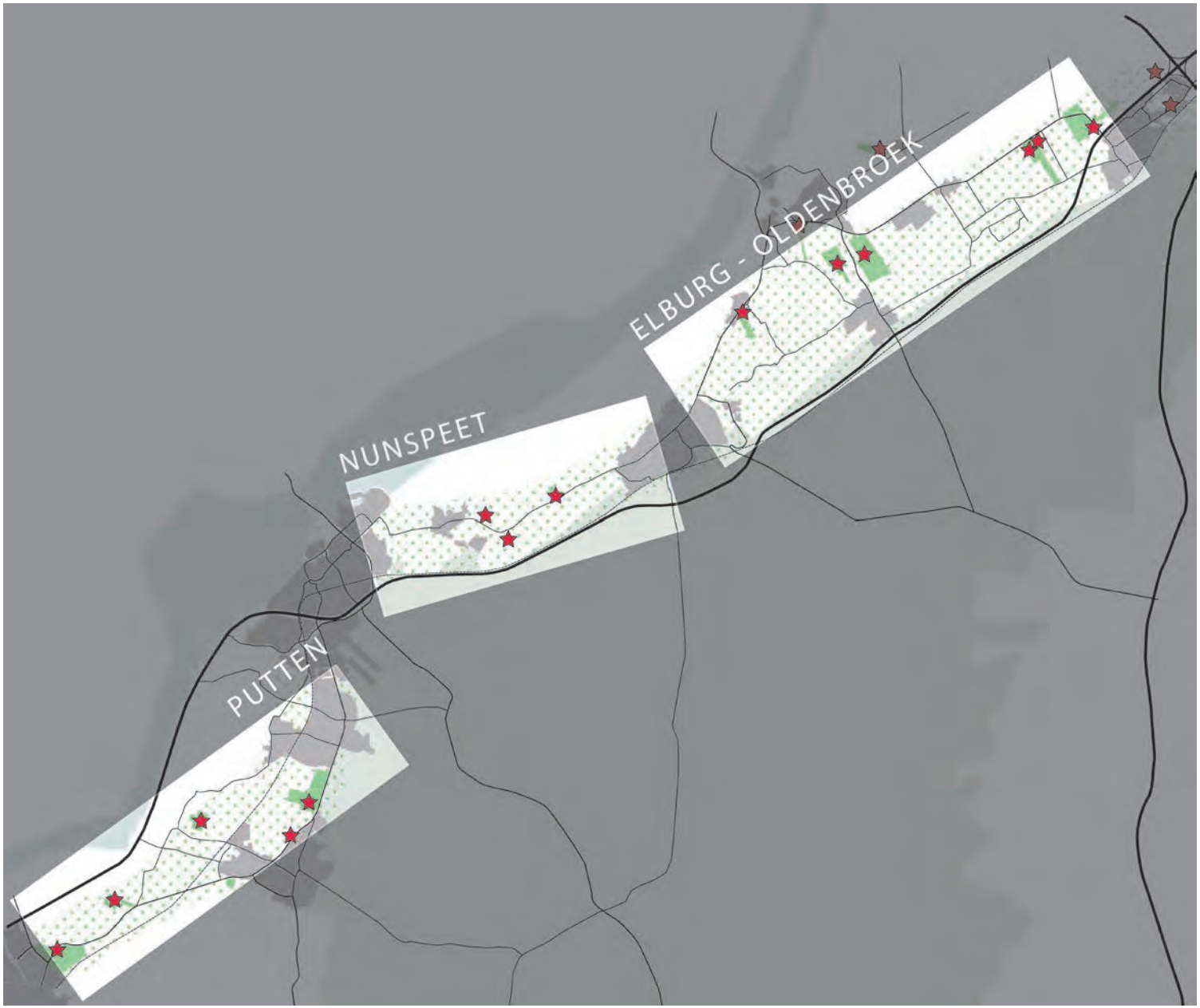

Nationale landschap Veluwe

- Een belangrijk deel van de landgoederenzone maakt deel uit van het nationaal landschap Veluwe.
- per deelgebied zijn kernkwaliteiten benoemd die richtinggevend zijn voor ontwikkelingen

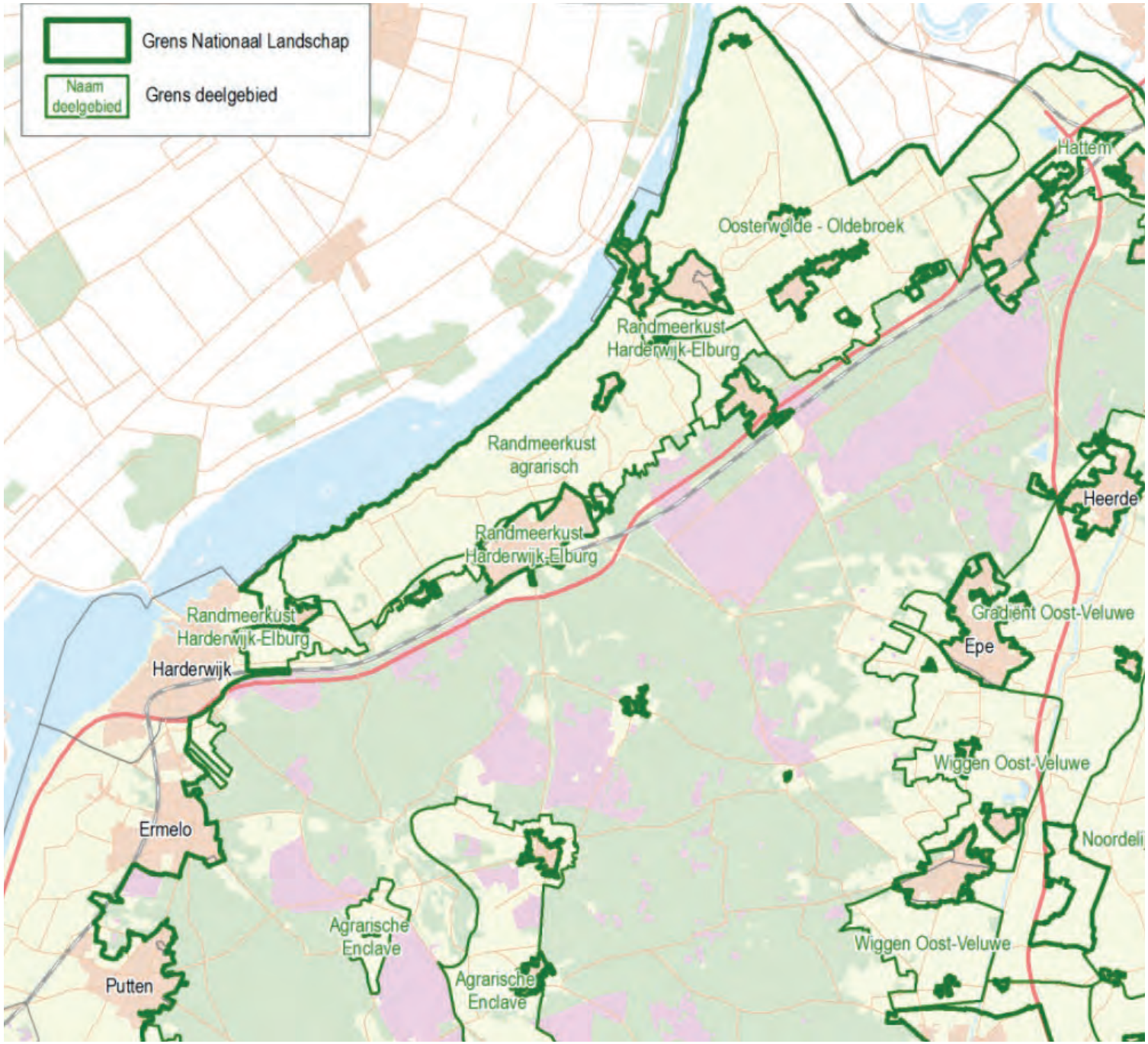

Elburg - Oldebroek

- gradiënt van Veluwe naar randmeer: van besloten bos, via kleinschalig met houtsingels naar zeer open weidegebied.
- karakteristieke veenontginningen
- zeer open weidegebied ten noorden van Oosterwolde
- smalle dekzandrug met kleinschalig karakter bij Oostendorp-Oosterwolde: contrast met omgeving
- relicten ven middeleeuwse wallen bij bosrand en waardevolle open essen
- markante landgoederen in de gradiënt

Nunspeet

- beeldbepalende gradiënt van stuwwal naar randmeer: van besloten bos, via kleinschaligheid naar grootschalig open: eerst steil: daarna geleidelijk
- karakteristieke open veenweidegronden
- kleinschalige flank van het veluwemassief
- mooie ensembles van landgoederen in strokenverkaveling
- relatief gaaf ontwaterings-, ontsluitings- en verkavelingspatroon

Putten

- geleidelijke gradiënt van stuwwal naar randmeer: van besloten, via kleinschalig naar open
- zorginstellingen, verblijfsrecreatie en en landgoederen in de bosrand
- kleinschalig landschap met verspreide bebouwing, (deels intensieve) landbouw westelijk van Putten
- richting Nijkerk: kleinschalig landschap de Veldbeek: natuur, heide, bos en landgoederen; microrelief, beek, waardevolle essen

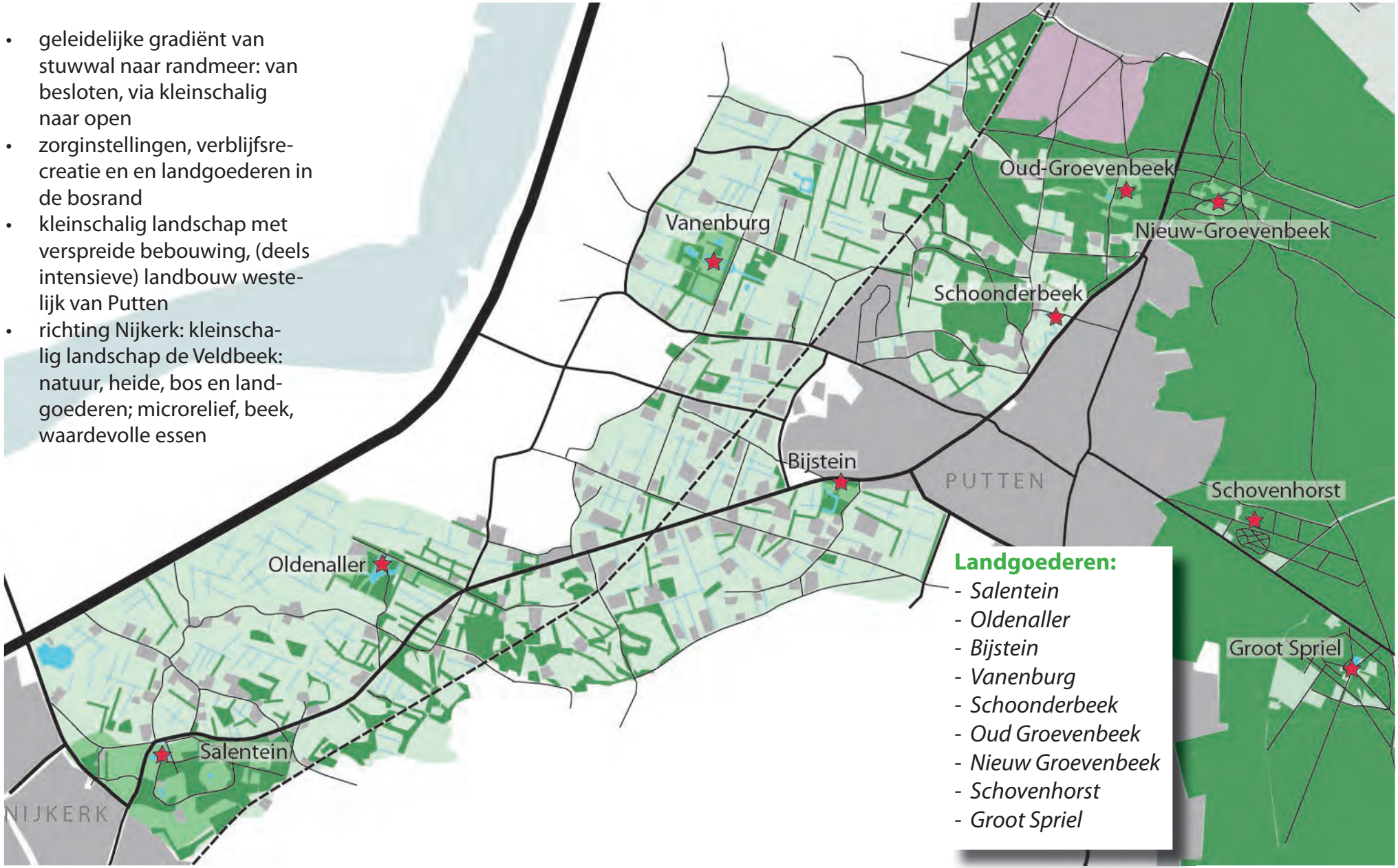

ONTWIKKELINGEN

Ontwikkelingen
Natuur

- ecologische verbindingen tussen natuurgebieden van Veluwe en randmeer
- landgoederen maken deel uit van deze verbindingszones
- landgoederen doorgaans deels Gelders Natuurnetwerk (GNN) en deels Groene ontwikkelingszone (GO)

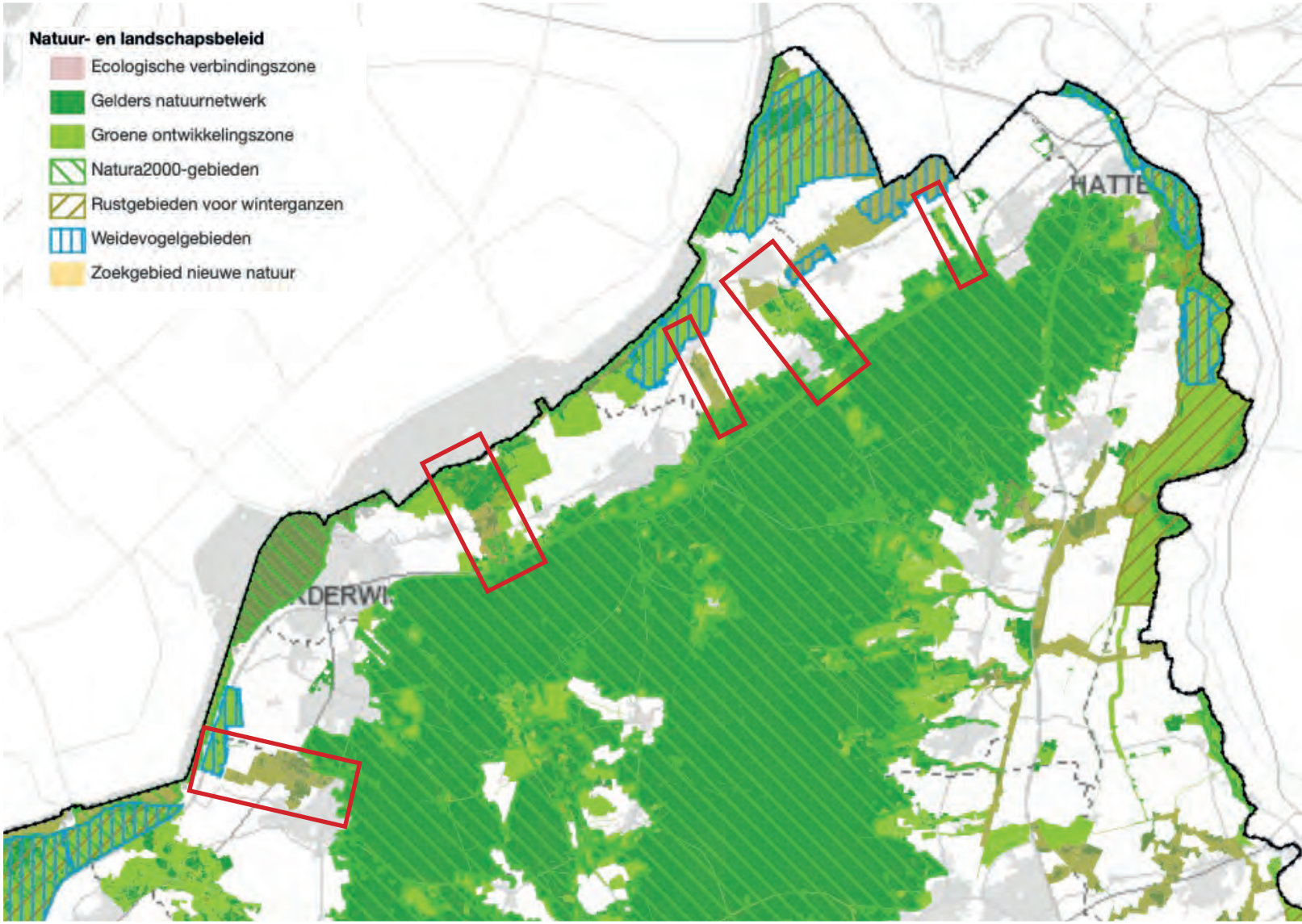

Ontwikkelingen
Recreatie

- in de randzone van Veluwe (bos) bevindt zich plaatselijk veel verblijfsrecreatie: m.n. rond Harderwijk / Ermelo / Putten
- met programma's als Veluwe op 1 en Vitale Vakantieparken wordt gewerkt aan kwaliteit-simpuls toeristische sector

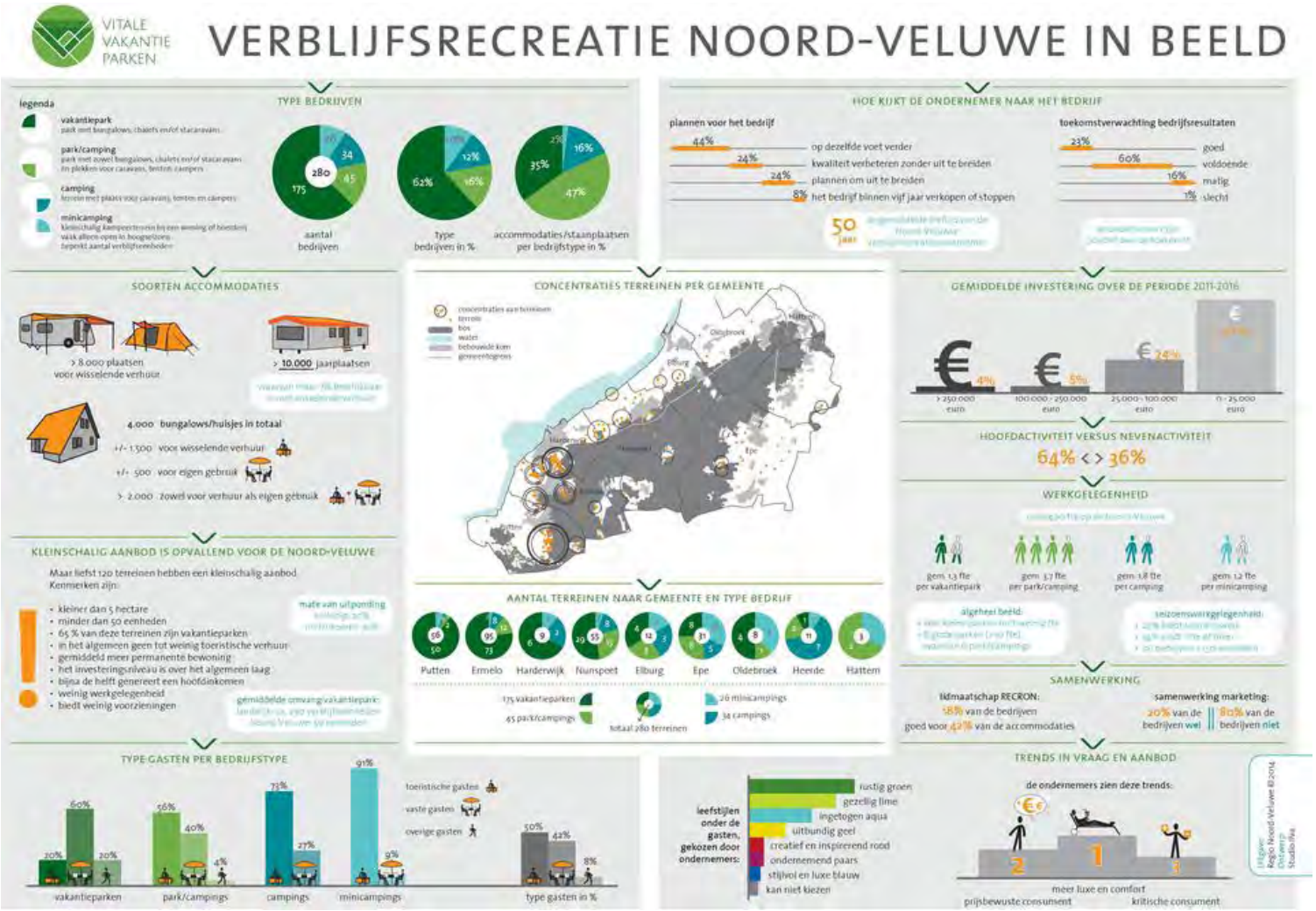

Ontwikkelingen
Landbouw

- de overgangszone met de landgoederen wordt m.n. gekenmerkt door grasland / weidebouw.
- bij Putten meer intensieve veehouderij
- ontwikkelingen in de landbouw gaan richting verduurzaming en kringlooplandbouw

- Akkerbouw
- Tuinbouw
- Blijvende teelt
- Graasdieren
- Hokdieren
- Combinatiebedrijven

NIEUWS DUURZAAMHEID

Minister: boeren moeten niet zo veel mogelijk maar zo duurzaam mogelijk voedsel produceren

Minister Carola Schouten (Landbouw) gaat vijf gebieden aanwijzen waar geëxperimenteerd kan worden met nieuwe vormen van kringlooplandbouw. Ook gaat zij regelgeving aanpassen zodat dat reststromen uit de voedselproductie kunnen worden gebruikt als veevoer. Het gebruik van kunstmest in de landbouw zal in de toekomst worden ontmoedigd.

Mac van Dinther 17 juni 2019, 9:58

Een tractor bij de eerste Kwatrijnstal, een innovatieve en energieneutrale melkveestal.
Beeld ANP

Ontwikkelingen
Water

- Blauwe Omgevingsvisie (BOVI), Gebiedsperspectief Waterschap:
- *Beter benutten schone Veluwse kwel*
- *Vasthouden en infiltreren water in flank-landbouwgebieden*
- *Verbreding en verduurzaming landbouw randmeerzone i.r.t. recreatieve kwaliteit en energieproductie (herstel houtwallen icm biomassa)*
- *Klimaatmantels rond kernen op de flank: buffereing stedelijk water*
- *Robuuste inrichting grone zone Veluwe - Randmeer (Ermelo-Putten)*

Ontwikkelingen
Nieuw Landgoederen

- mogelijk zijn er kansen voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen
- nieuwe economiche dragers: wonen, werken, recreatie, zorg, energie ?
- nieuw landgoed Noorderhoek bij Hattemerbroek

Nieuw landgoed Noorderhoek Hattemerbroek

Landgoed Nieuw Bellinkhof (Voorst)

BOUWSTENEN

Bouwstenen uit de pilots
‘Energielandgoederen’

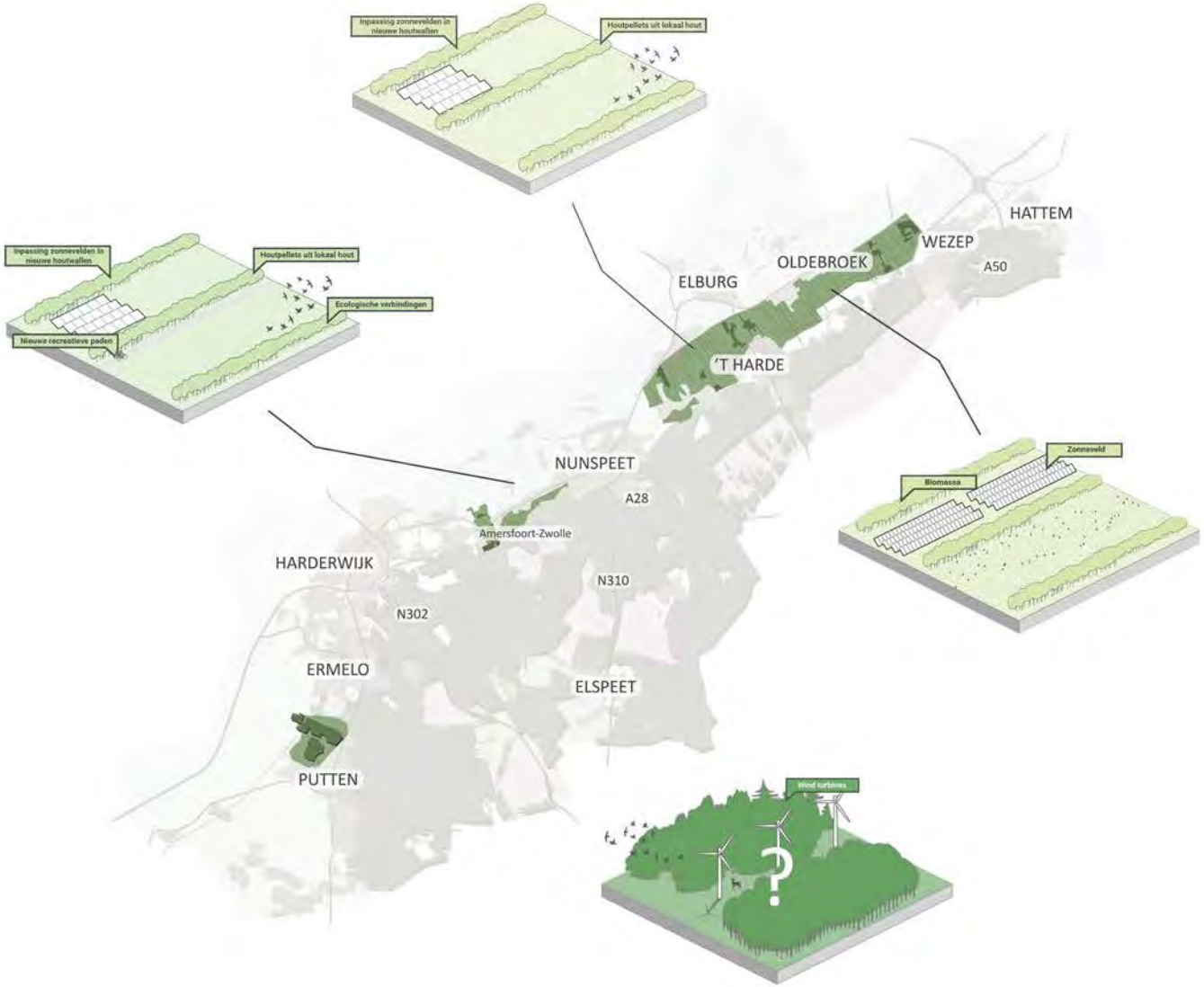

Energielandgoederen

Binnen de gemeente Nunspeet liggen drie landgoederen. Zij hebben recreatieve en historische waarden. Om deze waarden te behouden biedt het concept energielandgoed uitkomst. In dit concept worden de thema's energie, landschap, landbouw, natuur en recreatie in samenhang ontwikkeld en worden financiële stromen gekoppeld. Zo worden inkomsten uit zonne-energie en biomassa gerelateerde energieprojecten ingezet voor het behoud en onderhoud van landgoederen. Naast het in stand houden van bestaande landgoederen, kunnen nieuwe energielandgoederen ontwikkeld worden, waarbij dezelfde integrale kijk op het functioneren en financieren van een gebied wordt ingezet.

Energielandgoederen: zon en biomassa (Elburg)

In de gemeente liggen meerdere landgoederen, waaronder landgoed Schouwenburg, Zwaluwenburg, Old Putten en Klarenbeek. Om de recreatieve en historische waarden van de landgoederen te behouden, biedt het concept energielandgoed uitkomst. Hier worden inkomsten uit zonne-energie en biomassa gerelateerde energieprojecten ingezet voor het behoud en onderhoud van landgoederen. Zo wordt biomassa geproduceerd via de lanen, houtwallen en lokale verwerking van pallets. De belevingswaarde van deze energielandgoederen zou versterkt worden wanneer wandel- en fietsroutes geleid worden langs de genoemde energieprojecten. Dit principe hoeft zich niet te beperken tot bestaande landgoederen. Deze landschapsstrategie kan leiden tot een zone van bestaande en nieuwe energielandgoederen.

Energielandgoederen

De gemeente Oldebroek kent een groot aantal landgoederen, namelijk landgoed Ijsselvliedt, Morren, Vollenhof, Oldhorst en Vogelenzang, inclusief het nieuwe landgoed Noorderhoek. Landgoederen hebben recreatieve en historische waarden. Om deze waarden te behouden of juist te ontwikkelen biedt het concept energielandgoed uitkomst. In dit concept worden de thema's energie, landschap, landbouw, natuur en recreatie in samenhang ontwikkeld en worden financiële stromen gekoppeld. Zo worden inkomsten uit zonne-energie en biomassa gerelateerde energieprojecten ingezet voor het behoud en onderhoud van landgoederen. Naast het in stand houden van bestaande landgoederen, kunnen nieuwe energielandgoederen ontstaan. Het zwembad in Wezep gaat verwarmd worden met de restwarmte van CêlaVita.

Bouwsteen
Zonneveld op landgoed

- zonnevelden inpassen in landschappelijke structuur van landgoed
- combinatie met landschaps-versterking, routes
- aandacht voor zichtbaarheid

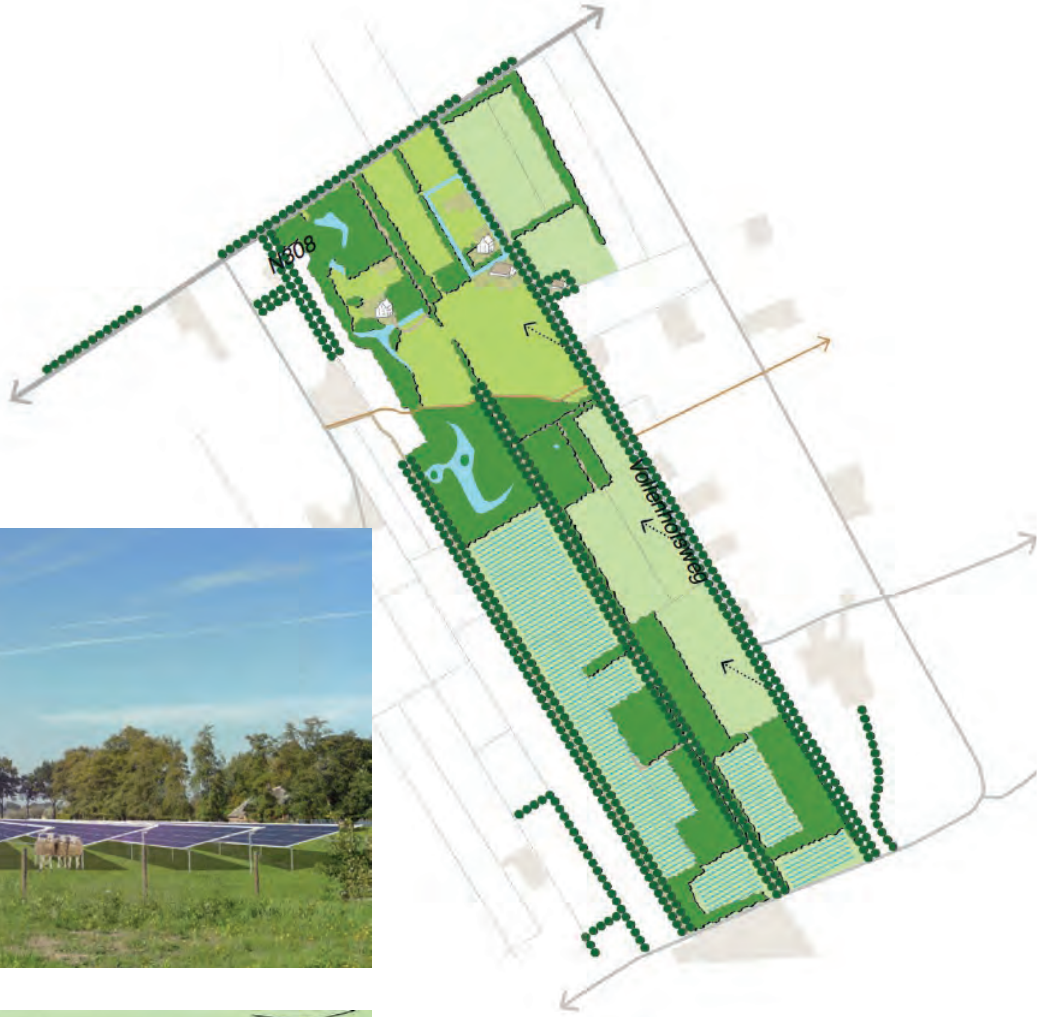

bron: Feddes Olthof, A28 als energieroute

Bouwsteen
Kleine windturbines op landgoed

- kleine turbines - bv EAZ-type - op landgoed (21 meter tiphoogte)
- solitair of rijen
- evt. iets groter type (40 meter tiphoogte): 4x zoveel rendement
- 3MW=1 grote turbine = ca 50 middelgrote tubines = ca 200

EAZ-turbine

Bouwsteen
Biomassa op landgoed

- verwerken van resttstromen uit beheer groen / natuur op landgoed
- teelt van gewassen voor biomassa
- biovergistingsinstallatie

Bouwsteen
Wind boven bos

- grote windtubines (3MW, tiphoogte 200m) gesitueerd in het bos
- van afstand zichtbaar, dichtbij niet (of minder)

Bouwsteen
Versterken natuur en landschap i.c.m. zonneveld

- combinatie van natuurontwikkeling / landschapsversterking met de aanleg van een zonneveld.
- een ruime jas om het zonneveld waarin bv invuling wordt gegeven aan doelstelling Groene Ontwikkelingszone, realisatei van een ecologische verbindingszone
- mogelijk ook meervoudig gebruik van het zonneveld als park, uitloopgebied, educatie etc. (vb de Kwekerij)

Solar park de Kwekerij, Hengelo (Gld.)

Zonneveld en naturontwikkeling

Bouwsteen
Nieuw energie-landgoed
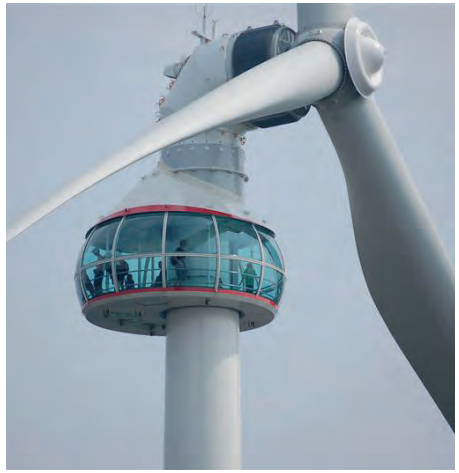
- aanleg van een nieuw landgoed waarbij energieproductie nieuwe economische drager is.
- gebouw en landschap van allure.
- meervoudig ruimtegebruik (combi's van energie, landbouw, recreatie, natuur)
- toegankelijk en recreatief aantrekkelijk: iconen, uitzichtplekken etc.
- bijdragend aan versterking landschap.